

„I když si musíme ve válce sebevíc cenit odvahy a neústupnosti přesto existuje hranice, za kterou je každé další setrvávání v bitvě možno nazvat jen zoufalou pošetilostí, kterou kritika tedy nikdy nemůže schválit. V bitvě ze všech nejslavnější, v bitvě u Belle-Alliance [u Waterloo], vynaložil Bonaparte své poslední síly, aby docílil obratu v bitvě, když už žádný obrat nebyl možný, vydal všechno do halíře, a potom utekl jako žebrák z bojiště i z říše.“

Carl von Clausewitz „O válce“

Cílem tohoto článku je poskytnout čitateli základní informace související s objasněním konceptu kulminačního bodu, navést jej správným směrem k jejímu pochopení a správnému výkladu. Koncept kulminačního bodu je pojednávána ve třech základních částech, kdy je objasněno Clausewitzovo pojetí, dále je popsána teorie kulminačního bodu podle některých doktrinárních publikací, a na závěr jsou objasněny všeobecné souvislosti, dokreslující základní pochopení této konceptu.

Úvod

Operační umění lze definovat jako „použití vojenských sil k dosažení strategických anebo operačních cílů prostřednictvím konceptu, organizace, integrace a vedení vojenských tažení, operací a bitev“. Jeho aplikace se stává nevyhnutným atributem velitelů a štábů zvláště v procesu operačního plánování. Jeho základem je předem stanovit, co v operaci bude rozhodující a dát jí takovou podobu, která zaručí její úspěch. Použití operačního umění vyžaduje správné pochopení různých pojmů a nástrojů pro tvorbu konceptu operace (plán tažení, plán operace), které bývají souhrnně označovány jako operační koncepte. Tyto jsou užitečné při analýze strategických a operačních faktorů, pro pochopení operačních požadavků, zlepšení kreativity a představivosti a k zajištění logických vztahů a rovnováhy mezi cíli operace, způsoby jejího provedení a prostředky nutnými k vedení operace.

Operační koncepte se v procesu tvorby konceptu operace dále rozvíjí a upřesňují. Veliteli operační úrovně pomáhají znázornit (vizualizovat) způsob, jakým se bude operace vyvíjet a rovněž řídit průběh operace. K významným operačním konceptům, které v průběhu plánování a vedení vojenských tažení a operací mají v operačním umění významné a nezastupitelné místo (např. stanovení cíle, těžiště, rozhodující body, přímý vs. nepřímý postup, konečný stav aj.), patří rovněž koncepte kulminačního bodu. Pokud budeme mluvit o kulminaci a kulminačním bodu (jeho předcházení, oddalování, případně využívání), lze tyto termíny chápat jako určité momenty v čase a prostoru, které mají zásadní vliv na splnění cílů vojenských operací. V období přípravy a průběhu operací je proto nutné plánovat a uskutečňovat komplex opatření, které budou kulminaci ovlivňovat, ať již ve prospěch útočícího, nebo bránícího se velitele.

Clausewitzova teorie kulminačního bodu

Pojem kulminační bod není ve vojenství respektive v operačním umění pojmem neznámým. Vznik teorie kulminace jako procesu a kulminačního bodu jako jeho vyvrcholení, je obdobně jako teorie těžiště, ztotožňována se jménem pruského vojenského стратега 19. století Carl von Clausewitz. [1] Problematika kulminace a kulminačního bodu je pojednávána v jeho díle „O válce“ v knize VII (ÚTOK) v kapitolách „Kulminační bod útoku“ a „O kulminačním bodu vítězství“. Pro pochopení teorie je nutno tyto dva body rozlišovat.

Kulminační bod útoku

Kapitola „Kulminační bod útoku“ se v porovnání s následující kapitolou („O kulminačním bodu vítězství“) zdá poněkud málo rozpracovaná, ovšem k pochopení smyslu celkového kontextu je podle mého názoru jasná a výstižná. Clausewitz uvádí: „**Kulminační bod útoku** je ten bod, kdy **síla útočníka je podlomena a jeho nadvláda (převaha) je vyčerpána**. Útočník si kupuje výhody pro mír, s nimiž se pak může vytasit při vyjednávání, musí je však na místě hotově zaplatit svými bojovými silami. Udrží-li se tato převaha, která se na straně útočnickově den za dnem zmenšuje, až k míru, pak je dosaženo účelu.“ [2]

Základ úspěchu v útoku vidí Clausewitz v celkové převaze fyzických a morálních sil. I když se síla útoku postupně vyčerpává, převaha útočníka, i když den ode dne menší, zajistí dosažení účelu, který Clausewitz vidí v dosažení míru.

Na druhé straně, ztráta převahy nebo **ztráta výhod, které útočník vlastní, může vést k selhání útoku, kulminace a dosažení kulminačního bodu**.

K tomu Clausewitz uvádí: „Jsou strategické útoky, které vedly přímo k míru, ale takových je jen velmi málo a většina jich vede jen k bodu, kdy síly ještě právě vystačí, aby se udržely v obraně a vyčkávaly mír. Za tímto bodem již nastává zvrát, reakce; síla takové reakce je obvykle mnohem větší, než byla síla úderu. Tomu říkáme **kulminační bod útoku**.“ [3]

Předvídání kulminačního bodu přikládal Clausewitz schopnosti „jemného citu úsudku“ a byl si vědom, že v některých případech lze těžko zjistit, která z bojujících stran má převahu.

Kulminační bod vítězství

Větší část diskuze o kulminačním bodu Clausewitz pojednává v kapitole „**O kulminačním bodu vítězství**“, kdy uvádí, že pochopení kulminačního bodu vítězství je složitější. V určitých případech není možno jednou zemí zcela porazit druhou, pokud se tato fakticky nezhroutí. K tomu uvádí, že je důležité pochopit vůli obyvatel země, která má být dobyta, a hranice zdrojů před vstupem do války. Země, se kterou se útočník chystá bojovat, může být příliš silná, anebo je příliš obtížné ji porazit, nebo si ji podrobit.

Clausewitz k tomu napsal: „**Ne v každé válce dokáže vítěz úplně porazit protivníka. Často a většinou se dostavuje kulminační bod vítězství**. Dokazují to dostatečné zkušenosti...“ [4]

Clausewitz pojednává o jednotlivých prvcích (podmínkách), které pozitivně nebo negativně ovlivňují výsledek války. Tento fenomén byl pro teorii války již v minulosti velice důležitý a podle Clausewitze se o něj opíraly všechny plány polních tažení. Jsou to **prvky, které zvětšují, nebo naopak zmenšují bojovou sílu, a tím pohybují jazýčkem vah vítězství ve prospěch útočníka, nebo obránce**.

Za základní **příčiny zesílení** jedné z bojujících stran (útočníka) považoval:

- nepřátelská bojová síla utrpí ztráty, a ty jsou obvykle větší než naše,
- nepřítel ztratí neživé bojové síly, jako sklady, zásoby, mosty atd., kdežto útočník takové ztráty nemá,
- od chvíle, kdy vstoupíme na nepřátelské území, ztrácí nepřítel provincie, tedy zdroje nových bojových sil,
- útočník získává část těchto zdrojů, jinými slovy: je ve výhodě, protože žije na útraty nepřítele,
- nepřítel ztrácí vnitřní soudržnost a pravidelný pohyb všech částí,
- nepřítele opustí spojenci a na stranu vítěze se přidají jiní,
- konečně ztrácí protivník odvahu, přičemž mu zčásti zbraň vypadává z rukou.

Příčiny oslabení útočníka jsou tyto:

- je nucen obléhat nepřátelské pevnosti, ztíkáť je nebo je pozorovat, anebo nepřítel, který prováděl totéž, dokud jsme nezvítězili, připojí při ústupu obléhací a pozorovací sbory k své armádě,
- od chvíle, kdy útočník vstoupí na nepřátelské území, mění se povaha válčičtější, stává se nepřátelské; musíme je obsadit, nebo nám patří jen natolik, nakolik je obsadíme, a přece způsobuje celému mechanismu všude potíže, které nutně musí vést k oslabení jeho účinnosti,
- vzdalujeme se od svých zdrojů, kdežto protivník se k svým zdrojům blíží; to způsobuje zdržení v doplňování spotřebovaných sil,
- nebezpečí ohroženého státu přivolává jiné státy, aby jej chránily,
- konečně protivník vzhledem k velkému nebezpečí, které mu hrozí, vyvinuje větší úsilí, a naproti tomu vítězí stát ve svém úsilí polevuje. [5]

Tyto uvedené výhody a nevýhody mohou podle Clausewitz existovat současně, mohou se různě setkávat, míjet, nebo si vzájemně odporovat. Clausewitzova polemika o těchto případech vyúsťuje v myšlenku, že **využitím vítězství, pokračováním v útočné válce se ve většině případů snižuje převaha, s kterou se začalo nebo která byla získána vítězstvím.**

K tomu klade otázku: „Co pohání vítěze, aby pokračoval v ofenzivě? Nebylo by lépe zastavit se tam, kde se ještě vůbec nezačala zmenšovat získaná převaha? I v případě, že chceme protivníka úplně porazit, musíme se smířit s tím, že možná **každý krok kupředu oslabí naši převahu**, z čehož však nutně neplyne, že by musela před protivníkem klesnout na nulu, protivník může padnout dříve, a dá-li se toho dosáhnout posledním zbytkem převahy, byla by chyba, kdybychom ji neuplatnili.“

Clausewitz vidí převahu ve válce jako prostředek, a ne jak účel. Účelem je buď porazit nepřítele, nebo aspoň mu vzít část jeho území. Je ovšem **nutno znát mez, kam až převaha vystačí, aby nebyla překročena.**

Překračování této meze – kulminačního bodu – bývalo charakteristické v době před napoleonskými taženími, kdy „každé polní tažení skončilo tím, že se vítězná armáda snažila dosáhnout mez, kde se mohla udržet pouhou rovnováhou; u této meze pak skončil vítězný postup, nebyl-li dokonce nutný ústup“. [6] Kulminační bod vítězství se podle Clausewitz bude vyskytovat ve všech válkách, kde cílem nebude protivníkova úplná porážka.

Přirozeným **cílem všech jednotlivých plánů polních tažení je tedy mezník přechodu z útoku do obrany.** Překročení této meze vidí Clausewitz ve **zbytečném vypětí sil, které**

nevede již k úspěchu, ale je to „zhoubné“ úsilí. Postupně začínají působit „mravní síly“, kdy povzbuzení k odvaze a zpupnost obránce stojí proti sklíčenosti útočníka, který ztrácí převahu.

Clausewitz zde poukazuje na **zdánlivý rozpor** ve vztahu pokračujícího **útoku** a přechodu do **obranu**: „Zdálo by se totiž, že dokud pokračuje útok, je tu ještě převaha, a protože obrana, k níž se přechází na konci vítězného rozmachu, je silnější formou války než útok, je tu tím menší nebezpečí, že budeme zčista jasna slabší než protivník..., často nastává největší nebezpečí zvratu ve chvíli, když útok poleví a přejde v obranu.“ [7]

I když Clausewitz považoval obranu za významnější než útok, v případě, že k ní dochází po dovršeném útoku, nemusí mít tato nad útokem převahu. Taková obrana již ztrácí z výhod, jako jsou využití terénu, uzpůsobení bojiště, přispění lidu a výhoda očekávání. [8] Obrana, která je následkem určité ofenzivní akce, je oslabena ve všech těchto prvcích a tedy již nebude mít převahu, která jí původně příslušela.

Sama obrana tak přispívá k oslabení útoku. Clausewitz uvádí: „... to, že útok se musí později změnit v naprosto nevýhodnou obranu, považujeme za hlavní jeho nevýhodu. Tím se tedy vysvětluje, jak se ponenáhlu oslabuje původní rozdíl v síle ofenzivní a defenzivní formy války.“ [9]

Útočník podporovaný „morálními silami“, jež tkví především v útoku, může nabýt dojmu, že i přes faktickou vyčerpanost ještě nepociťuje důvody, aby se zastavil. Protože postupuje, může překročit hranice rovnováhy, kulminační bod, aniž to postřehne.

Překročí mez, kterou kdyby býval zastavil ve správném momentu, skrze obranu by dosáhl úspěchu, tzn. rovnováhu. **Útočník dosáhne kulminačního bodu vítězství.**

Dílčí závěr:

- Kulminační bod útoku je ten bod, kdy síla útočníka je podlomena a jeho nadvláda je vyčerpána,
- ztráta výhod, které útočník vlastní, může vést k selhání útoku, kulminace a dosažení kulminačního bodu,
- ne v každé válce dokáže vítěz úplně porazit protivníka – často a většinou se dostavuje kulminační bod vítězství,
- existují prvky, které působí ve prospěch útočníka, nebo obránce,
- při plánování tažení nebo operací byla jak pro útočníka, tak i pro obránce správně stanovena mez, za kterou nelze jít – útočník, aby nepodnikal více, než zvládne obránce, když nevýhodu (útočníka) rozpoznal, aby jí využil.

Základní teoretický rámec, na kterém Clausewitz teorii kulminačního bodu postavil, byl poplatný době vzniku jeho díla, a tedy ne s každým tvrzením lze absolutně souhlasit, nebo jej doslovně chápat. Praktiky ozbrojených konfliktů významně změnily svoji tvář a charakter válek nabývá jiných rozměrů, a proto o některých jeho teoretických vývodech lze polemizovat.

Teorie kulminačního bodu v doktrinálních publikacích

Teorií kulminačních bodů se na různé úrovni zabývají vrcholové spojenecké i národní doktrinální dokumenty, které jsou určitým vodítkem pro aplikaci teorie i praxe kulminačních bodů. V další části článku je uvedena analýza především doktrinálních společných publikací

a publikací druhů vojsk ozbrojených sil USA, které jsou v rozpracování teorie operačního umění v porovnání s aliančními doktrinárními dokumenty o generaci dále. V neposledním řadě je důležité znát obsah a pojetí platných aliančních publikací, kde teorie kulminačního bodu je rovněž uvedena.

Manuál pozemních sil armády USA **Field Manual (FM) 100-5** (1986) byl po dlouhé době prvním doktrinárním dokumentem, který zahájil novodobou diskuzi o kulminačním bodu.

Jako první poskytl obsáhlejší teoretický základ, kdy uváděl: „... **každá útočná operace dříve nebo později dosáhne bodu, kde síla útočníka již více významně nepřevyšuje sílu obránce** a za který by pokračování operace znamenalo přetažení, protiútok (obránce) a porážku. V teorii operačního umění je tento bod nazýván kulminační bod. **Uměním útoku** na všech úrovních vedení války je **splnění rozhodujících cílů útoku dříve**, než tento bod byl dosažen. Naopak, **uměním obrany je urychlit kulminaci útoku**, rozpoznat její příchod a být připraven přejít do útoku když (kulminace) nastane.“

Kulminace podle této doktríny má využití jak v útoku, tak i v obraně. V **útoku kulminační bod** je bodem v čase a prostoru, kdy bojová síla útočníka již nepřevyšuje sílu obránce, útočník do značné míry riskuje protiútok a porážku a v útoku pokračuje pouze za velkého nebezpečí. Uměním útoku na všech úrovních je zajistit splnění jeho cílů dříve, než kulminace nastane.

Manuál dále popisoval podmínky **kulminace v obraně**, kdy obránce dosahuje kulminace, když více nemá schopnost přejít do protiútku, nebo se úspěšně bránit. **Uměním obrany je dovést útočníka k jeho kulminaci**, zaútočit na něj když vyčerpal své zdroje a je neschopný úspěšně přejít do obrany a bránit se. Taktická stránka je v kulminaci méně podstatná záležitost, než dočasné spotřebování, nebo vyčerpání zdrojů. Problém z taktického hlediska může být napraven posílením, doplněním, nebo náhradou (výměnou) jednotek v krátkém časovém úseku.

Útoky na strategické nebo operační úrovni mohou dosáhnout kulminace z důvodů, které jsou podobné těm, jež popisoval Clausewitz. Mezi ně např. patří:

- pohyb zásob směrem vpřed může být špatně organizován,
- je nedostatek přepravních prostředků,
- disponibilní zásoby mohou být vyčerpány.

Publikace věnuje pozornost okolnostem, které na dosažení kulminačního bodu mají podstatný vliv. Potřeba chránit zásobovací trasy před jednotkami povstalců, rebelů, gerilových bojovníků, případně jednotkami pravidelné armády protivníka operujících na křídlech útočící sestavy, může oslabovat kvantitativní výhodu předních jednotek. Vojáci útočících jednotek mohou být fyzicky vyčerpáni a méně morálně zdatní v průběhu postupujícího útoku. Bránící jednotky mohou být více odhodlány, když značné prostory jejich teritoria jsou ztraceny. Taktéž další krajiny, které se cítí ohroženy, se mohou přidat na stranu obránce.

Kulminaci mohou ovlivnit i jiné faktory než jsou bojové ztráty a nedostatek zdrojů. Například velitel postupující v průběhu útoku dále a rychleji než bylo plánováno, by mohl předstihnout vlastní zpravodajské orgány. Přesto, **zvyšování risku dosažení kulminačního bodu by bylo přijatelné**, kdyby velitel věděl, že pokračováním postupu může přemoci jakoukoliv kombinaci sil protivníka, na kterou narazí. V případě nedostatku potřebných zpravodajských informací v daném čase, může ovšem utrpět zbytečné ztráty nebo ohrozit úspěch operace. [10]

Podle publikace ozbrojených sil Velké Británie **Army Doctrine Publication (ADP) 1, Operations** (1994) **rozpoznání kulminace je jedním z nejobtížnějších úkolů operačního velitele**,

protože tento bude vždycky v „pokušení“ provést další akce k dosažení svého původního cíle. Tato snaha může jít až za kulminační bod, což bude (může) mít za následek porážku. Kulminační bod je nedobrovolná operační pauza, ale tuto musí velitel předvídat. Obtížnost rozpoznání kulminačního bodu může velitele dovést k závěru, že dosažení cíle je neskutečně blízko. Ovšem velitel na operační úrovni, který se bezohledně žene vpřed, riskuje, přičemž vojska prochází bodem, kde jejich bojová síla je převyšena silou protivníka.

V roce 2001 byl FM 100-5 nahrazen operační doktrínou **Field Manual (FM) 3-0, Operations**. Podle tohoto dokumentu má kulminační bod význam z operačního i taktického hlediska. V útoku je kulminační bod takový okamžik v čase a prostoru, kde bojová síla útočníka již nepřevyšuje sílu obránce, nebo když hybná síla útočníka již není déle udržitelná. Za tímto kulminačním bodem útočník riskuje protiútok a „katastrofickou“ porážku. Bránící se síly dosahují svého kulminačního bodu, když se již nemohou úspěšně bránit, nebo provést protiútok k obnově soudržnosti obrany. Kulminační bod obrany značí okamžik, ve kterém obránce musí ustoupit, aby si zachoval své síly. Velitelé přizpůsobují požadavky na informace k předvídání kulminace dostatečně předem, buď aby se jí vyvarovali, nebo v případě že to není možné, umístili své jednotky do nejsilnějšího možného postavení.

Výrazným rysem této publikace je to, že se věnuje i operacím jiným než hlavní bojové operace. [11] V operacích, kde převládají stabilizační nebo podpůrné činnosti, kulminace může být výsledkem úpadku veřejné (lidové) podpory, otázek souvisejících s legitimitou, nebo pochybeních v ochraně (obyvatelstva) vedoucích k nadměrným obětem. Operační kulminace ve stabilizačních nebo podpůrných operacích obvykle nastává, když vojska jsou příliš rozptýlena na to, aby byla schopna kontrolovat situaci, z důvodu nedostatku zdrojů nebo neschopnosti tyto zdroje obstarat. Malé selhání pak může přerůst do větší porážky, šoky na politické scéně nebo nemožnost zajistit nezbytnou podporu ostatních vojsk.

Další doktrinální dokumenty ozbrojených sil USA např. **Joint Publication (JP) 5-0, Joint Operation Planning**, nebo **Joint Publication (JP) 3-0, Joint Operations** z roku 2006 (obdobně JP 3-0 z roku 2008), popisují teorii obdobně. Zmiňují možnost vzniku kulminace ve stabilizačních operacích, kdy tato je příčinou eroze národní vůle, úpadku podpory populace, otázek souvisejících s legitimitou a omezením, nebo chybám v zabezpečení ochrany, vedoucím k nepřiměřeným obětem. Navíc uvádí, že dobře vytvořená metodologie hodnocení situace je pro velitelovo určení kulminace vlastních činností, stejně jako činností protivníka, rozhodující. Publikace JP 3-0 zdůrazňuje význam logistického zabezpečení operací: „**Integrace a synchronizace logistiky s bojovými operacemi může předejít kulminaci** a pomoci veliteli řídit tempo operace.

Na taktické i operační úrovni velitelé se svými štáby předvídají vyčerpání zdrojů souvisejících s bojem na velké vzdálenosti a čas. Odpovídají za vytváření dostatečných zdrojů, aby umožnili dosažení strategických a operačních cílů před dosažením kulminačního bodu. V případě že velitelé nejsou schopni tyto zdroje zajistit, měli by přehodnotit (znovu promyslet) koncepci operace.“

Jedna z nejnovějších doktrinálních publikací ozbrojených sil USA – revoluční odchylka od minulé doktríny z roku 2001 – je **Field Manual (FM) 3-0 Operations** (2008). Pojednává o kulminaci v rámci stabilizačních operací a uvádí, že určení kulminačního bodu je složitější. Jako podmínky, které mohou být výsledkem kulminace, uvádí příliš velkou rozptýlenost jednotek na to, aby byly schopny kontrolovat situaci, nemožnost zajistit nezbytnou bezpečnost a nedostatek nutných zdrojů. V průběhu podpory civilního obyvatelstva je kulminace nepravděpodobná. Ovšem může nastat, jestliže vojska musí reagovat na více katastrofických

událostí, než mohou současně zvládnout. V takovém případě nastane kulminace z důvodu vyčerpání.

Další důležité úvahy, které se v doktríně vztahují na podmínky kulminace na taktické, operační a strategické úrovni, jsou popsány v další části.

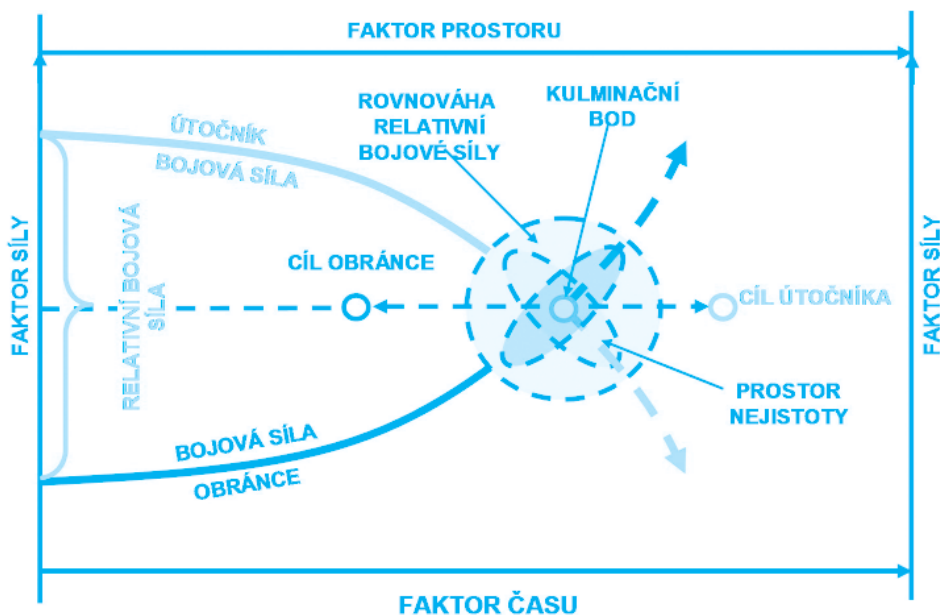
Spojenecká společná doktrína AJP-01 (C) (2006) popisuje kulminační bod jako jednu z koncepcí využívaných při tvorbě plánu tažení. Poskytuje všeobecný základ teorie k jejímu pochopení. Uvádí, že kulminace je patrna jak v útoku, tak v obraně.

Za **útok** je kulminační bod takový bod v čase a prostoru, kdy síly útočníka již nemohou dále rozvíjet útok a musí přejít do obrany, nebo riskovat protiútok a porážku.

V **obraně** dosahují síly kulminačního bodu, kdy již nejsou schopny podniknout protiútok nebo se úspěšně bránit a jsou nuceny se odpoutat, stáhnout, nebo čelit porážce. Včasná identifikace kulminačního bodu dovoluje plné využití situace nebo plánování operační přestávky, s cílem vyvarovat se dosažení kulminačního bodu.

Spojenecká společná doktrína pro operační plánování Allied Joint Publication AJP-5 (2006) by měla být klíčovým vodítkem pro rozpracování teorie. Je však nutno poznamenat, že pouze opakuje základní definice, které jsou identické nebo velice podobné výše citovaným dokumentům.

Pro další pochopení teorie kulminace se zde dozvídáme: Kulminace je okamžik operace, kdy síly již nemohou úspěšně pokračovat ve vedení operace. Organizace tažení (operace) a jejich rozvržení do fází by měly zajistit, že síly protivníka dosáhnou kulminace ještě před tím, než by mohly dosáhnout svých cílů a současně zajistit, že operace vlastních sil dosáhne svého cíle ještě před jakoukoli kulminací. **Umění tkví v tom, aby cíle operace bylo dosaženo před dospěním ke kulminačnímu bodu.** Při tvorbě koncepce operace by se proto měly stanovit způsoby, jak urychlit kulminaci protivníka a současně jak zabránit kulminaci vlastních sil. Všeobecné souvislosti teorie kulminačního bodu jsou znázorněny na obr. 1.

Obr. 1: Teorie kulminačního bodu

Kulminace má využití jak v útoku, tak v obraně. Za útoku je kulminační bod takový bod v čase a prostoru, kdy síly útočníka již nemohou dále rozvíjet útok a musí přejít do obrany, nebo riskovat protiútok a porážku. V obraně síly dosahují kulminačního bodu, kdy již nejsou schopny podniknout protiútok nebo se úspěšně bránit a jsou nuceny se odpoutat, stáhnout, nebo čelit porážce. Identifikace kulminačního bodu dovoluje plné využití situace nebo plánování operační přestávky, s cílem vyvarovat se kulminačního bodu. Jak lze postřehnout, doktrína pouze opakuje jednotlivá stanoviska, které lze najít ve výše uvedených publikacích a nepřináší nic nového.

Vojenský výkladový slovník vybraných operačních pojmů, pomůcka pro vojenskou teorii v podmínkách AČR, popisuje kulminační bod následovně: „Kulminační bod v obecném smyslu představuje okamžik v operaci, kdy určitá činnost vrcholí a ve kterém nastává rozhodující zvrat.

Kulminační bod je bod zvratu (zlomu). Operace dosahuje svého kulminačního bodu, když současné úsilí pokleslo pod úroveň, na níž může být udržováno. Při ofenzivě útočník dosahuje kulminačního bodu ve chvíli, kdy již není schopen vést další ofenzivu a musí přejít do obrany. Pro obránce je to nejvhodnější chvíle k zahájení útoku.“ [12]

Pochopení teorie kulminace nevyžaduje tolik úsilí jako u koncepce těžiště a je vcelku srozumitelnější. Základní rysy této teorie lze shrnout následovně:

- Kulminační bod je charakterizován jako bod dosažení útočníkem nebo obráncem v čase a prostoru, kdy stanovené cíle nemohou být splněny a pokračování úsilí k jejich naplnění by významně zvyšovalo riziko neúspěchu anebo porážky. Tento bod je dosažen tehdy, když dochází k výraznému posunu poměru bojové síly,
- **uměním útoku** na všech úrovních vedení války je splnění rozhodujících cílů útoku dříve, než tento bod byl dosažen. Naopak, **uměním obrany** je urychlit kulminaci útoku, rozpoznat její příchod, a být připraven přejít do útoku, když (kulminace) nastane,
- kulminace má využití jak v útoku, tak i v obraně, kulminační bod má význam z operačního i taktického hlediska,
- **plánování operace** by mělo zajistit, že její **cíl** bude dosažen **před kulminací**. Včasná identifikace kulminačního bodu dovoluje plné využití situace nebo plánování operační přestávky, s cílem vyvarovat se dosažení kulminačního bodu.

Pokračování

Poznámky k textu:

- [1] CLAUSEWITZ Carl von (1780–1831), pruský generál, stratég, vojenský historik, otec moderní války, jako příslušník pruské armády byl svědkem některých nejvýznamnějších válek a bojů v Evropě 19. století, výsledky svých pozorování a teorií sepsal v díle *O válce* (Vom Kriege).
- [2] CLAUSEWITZ Karl von. *O válce*, strana 482, Bonus A 1996.
- [3] CLAUSEWITZ Karl von. *O válce*, strana 482, Bonus A 1996.
- [4] CLAUSEWITZ Karl von. *O válce*, strana 519, Bonus A 1996.
- [5] CLAUSEWITZ Karl von. *O válce*, strana 520, Bonus A 1996. V překladu díla je zde použito obou pojmů, nepřítel i protivník. V dalším textu, pokud není citace doslovná, je použito pouze slovo protivník.
- [6] CLAUSEWITZ Karl von. *O válce*, strana 523, Bonus A 1996.
- [7] CLAUSEWITZ Karl von. *O válce*, strana 524, Bonus A 1996.
- [8] CLAUSEWITZ Karl von. *O válce* strana 524, Bonus A 1996.
- [9] CLAUSEWITZ Karl von. *O válce* strana 525, Bonus A 1996.
- [10] Manuál uváděl některé příklady, kdy útoky na strategické nebo operační úrovni kulminovaly, aniž bylo dosaženo jejich cílů. Mezi takové například patřily: Německý útok na Francii v roce 1914, německá invaze do Sovětského svazu v roce 1941, Rommelův výpad do Egypta, který kulminoval u El Alameinu v roce 1942,

Pattonův rychlý postup Francií, který kulminoval u města Metz, německá protiofenzíva v Ardenách, která vyústila v boj o Ardenský výběžek.

[11] Hlavní bojové operace jsou v aliančních publikacích uváděny jako *Major Combat Operations*, MCO.

[12] *Vojenský výkladový slovník vybraných operačních pojmů*, Praha: MO ČR, 2004

Literatura:

CLAUSEWITZ Karl von. *O Válce* [Vom Kriege]. Brno: Bonus A 1996. ISBN 80-85914-27-1.

CLAUSEWITZ Carl von. *On War*. Michael Howard and Peter Paret (translators), Princeton University Press, 1976.

EASTWOOD Fred R. III. *Zeroing in on the Culminating Point*. Naval War College, 2001.

HALL George M. Culminating Points. *Military Review*, July 1989, pp. 79-86.

SPIŠÁK J. Teoretické vymezení obsahu pojmů těžiště a kulminační bod v podmínkách vedení globální války proti terorismu. Závěrečná práce 20. KGŠ, IBSN 978-80-7231-275-7, Brno 2007.

WEBB George S. *The Razors Edge: Identifying the Operational Culminating Point of Victory*. Naval War College, 9 March 1996.

AAP-6, NATO Glossary of Terms and Definitions (2007).

Allied Joint Publication 01 (AJP 01), Spojenecká společná doktrína, 2006.

Allied Joint Publication 5 (AJP 5), Spojenecká společná doktrína pro operační plánování, 2006.

Field Manual (FM) 3-0 Operations. Headquarters, Department of the Army, Washington, DC, 2008.

Joint Doctrine Publication (JDP) 01, Joint Operations, UK Armed Forces, March 2004.

Joint Publication (JP) 2-01.3, Joint Tactics, Techniques and Procedures for Joint Intelligence Preparation of the Battlespace, May 2000.

Joint Publication (JP) 3-0, Joint Operations, 2006.

Joint Publication (JP) 5-0, Joint Operation Planning, 2006.

Joint Publication (JP) 5-00.1, Joint Doctrine for Campaign Planning, 2002.

Marine Corps Doctrinal Publication (MCDP) 1, Warfighting, 2001.

Vojenský výkladový slovník vybraných operačních pojmů. Ing. Oto Vejmelka (vedoucí zpracovatelské skupiny). Praha: Avis, 2004. Dostupný je také na webových stránkách informačního systému standardizace www.stand.acz, část TERMINOLOGIE.

Aktuálním projevem levicové „mírové politiky“ a „mírového hnutí“ je u nás organizovaný odpor proti umístění amerického radaru na území ČR. Nevládní organizace s názvem „Nezákladnám“ je typickým představitelem tohoto levicového postoje. Navazuje na tradici odpůrců války ve Vietnamu v čele s „Hanoi Jane“ nebo na „Ženy z Greenham Common“, které protestovaly proti rozmístění raket Pershing II v Británii v 80. letech. Příklady takových „užitečných idiotů“ bychom našli od roku 1945 dodnes celou řadu.

Přispívají tito lidé k „míru“? Jsem přesvědčen o tom, že nikoliv. Spíše naopak. Svými aktivitami pomáhají především levicovému totalitarismu. Američtí levicoví bojovníci proti válce ve Vietnamu přispěli k porážce vlastní země a k tomu, že celá obrovská část Asie padla do rukou komunistické diktatury. Ženy protestující proti rozmístění raket Pershing II v Evropě pomáhaly udržovat při životě SSSR a prodlužovaly tak dobu nesvobody mimo jiné i v tehdejší Československu. A bojovníci proti americkému radaru dnes pomáhají hlavně islámskému terorismu.

Levicoví míroví aktivisté vždy vidí problém na straně demokracií a zvláště USA a nikdy nevidí problém na straně levicových diktatur. Proti obsazení Československa armádami Varšavské smlouvy míroví aktivisté nikdy neprotestovali. Když se ale jednalo o Vietnam nebo Irák nebo o rozmístění amerických jaderných raket v Evropě, tak jsou ulice najednou „mírových aktivistů“ plné.

Hynek Fajmon, poslanec Evropského parlamentu

**<http://www.eportal.cz/Articles/1417-mirova-politika-a-mirove-hnuti.aspx>
(publikováno 2. 9. 2007)**